

ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПЕРЕВІРКИ ЯКОСТІ ЗНАТЬ З ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті визначила, що головною метою української системи освіти є створення умов для розвитку та самореалізації кожної особистості, забезпечення високої якості освіти випускникам вищої школи. Освіта є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства; відтворює і нарощує його інтелектуальний, духовний та економічний потенціал. Пріоритетними напрямками державної політики щодо розвитку освіти України є: постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; запровадження освітніх інновацій; створення індустрії сучасних засобів навчання і виховання, повне забезпечення ними навчальних закладів; інтеграція вітчизняної освіти до європейського та світового освітніх просторів [3; 4].

Модернізація української освіти безпосередньо пов'язана з виконанням Болонських домовленостей, її інтеграцією в європейський освітній простір. Однією з найважливіших сфер розвитку євроінтеграції є сфера вищої освіти, де вона набула форм Болонського процесу. Щоб вийти на один рівень із розвинутими країнами Європи і світу, українська освіта має пройти "європейський шлях", запозичити з діяльності європейських університетів все те найкраще, що робить європейську освіту найбільш визнаною і конкурентоспроможною у світі. Останнім часом у вищих навчальних закладах України проводиться велика робота з приєднання України до Болонської декларації. Мета цього входження – інтеграція системи освіти України в систему європейських стандартів освіти. Це дасть можливість прирівнювати дипломи випускників університетів, тобто, після приєднання наші випускники стануть соціально захищеними. Адже, не секрет, що багато наших талановитих випускників мусять заново вчитись у зарубіжних університетах для отримання диплома зарубіжного зразка, незважаючи на те, що знання, які вони здобули у вищих навчальних закладах України, не гірше, ніж у зарубіжних [2].

Ідеологія Болонського процесу зводиться до двох позицій. Перша – суто технічна. Оцінки за предмети повинні виставлятися студентом за єдиною для всієї Європи шкалою ECTS (A, B, C, D, E – позитивні оцінки від "відмінно" до "задовільно з мінусом"; FX, F – негативні бали, аналоги нашої традиційної "двійки", що передбачають або перескладання дисципліни, або її вивчення студентом заново). Кількість часу, витраченого студентом на вивчення дисципліни, виражається в "кредитах", кожний з яких дорівнює 30 – 40 годинам навчального часу. Друга позиція – орієнтація студента на самостійне навчання [1]. Запровадження кредитної системи є одним з ключових питань Болонського процесу. Європейська система переведення і накопичення кредитів (ECTS) – система, яка розроблена в інтересах студентів і ґрунтується на визначенні навантаження студентів, необхідного для досягнення цілей програми. Навантаження означає приблизний час, який потрібно середньому студенту для досягнення необхідних результатів навчання. Кредит – це також спосіб перевести в кількісне відношення результати навчання. ECTS кредити можуть бути отримані тільки після завершення необхідної роботи і відповідного оцінювання досягнутих результатів навчання. Навантаження студентів в ECTS включає час, що відводиться для слухання лекцій, семінарів, самостійного навчання, підготовки, складання іспитів тощо. Успішність студента характеризують локальними (національними) оцінками.

В контексті основних положень Болонського процесу в останні роки з'явилися праці, в яких висвітлюються: методологічні аспекти впровадження кредитно-модульної системи (І. Бабін, Я. Болюбаш, І. Мороз та ін.); питання організації експерименту з кредитно-модульної системи навчання (І. Мороз, М. Скоткін, Р. Фішер та ін.); проблема модульного навчання, рейтингу та системи залікових одиниць (В.Бондар, М. Євтух, В.Огнев'юк, С.Падалко та ін.).

В умовах запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу основна увага приділяється рівню якості та успішності знань майбутніх педагогів. Більшість сучасних педагогів, такі як А.М. Алексюк, Ю.К. Чабанський, В.В. Воронов, С.У. Гончаренко, К. Інгенкамп, Ч. Купісевич, В. Оконь, В.Л. Ортинський, І.П. Підласий, І.Ф. Харламов підкреслюють особливу значущість контролю та оцінки для здійснення навчально-виховного процесу в сучасних умовах. Сутність контролю, наприклад у навчанні, полягає у з'ясуванні рівня засвоєння програмного матеріалу, визначенні дієвості та ефективності організації навчального процесу, в оцінці якості викладання навчальних дисциплін. Контроль навчання виконує певні функції, має свої види, методи і форми, систему критеріїв оцінки якості професійних знань, навичок і вмінь у студентів. В.Л. Ортинський виокремлює такі функції контролю за навчальним процесом у вищих навчальних закладах: "діагностична, корегувальна, освітня, виховна, стимулююча, оцінювальна, розвивальна, мобілізуюча" [4: 274-275].

За своїм призначенням і характером контроль поділяють на попередній, поточний, періодичний, підсумковий, взаємоконтроль, самоконтроль. До основних форм організації перевірки знань, навичок і вмінь студентів, окрім самоконтролю, належать індивідуальна, фронтальна і групова перевірки. Основні методи перевірки успішності студентів у дидактичному процесі та визначення ефективності цього процесу: побічне спостереження, усне опитування, вправління, програмований контроль, письмові роботи, дидактичні тести тощо. Аналіз досліджень вчених-педагогів (Ю.К. Бабанський, П. Брусіловські, Д. Вілфорд, В.М. Єфімов, С.Ю. Ніколаєва, І.П. Підласий, Н.Ф. Талізіна, Е. Торндайк та ін.) виявив, що одним із ефективних, надійних та об'єктивних методів визначення досягнень студентів є педагогічні тести. Мета статті – теоретичне обґрунтування доцільності використання тестового контролю для перевірки якості знань студентів факультету дошкільного виховання і вироблення деяких практичних рекомендацій по складанню тестів кредитно-модульної технології навчання.

Тест (з англ. "test" – проба, іспит, дослідження) – стандартизовані завдання за результатами виконання яких судять про знання, вміння та навички. Цей термін запровадив до вжитку в 1899 році американський психолог Дж. Кеттл. К. Інгенкамп під тестом розуміє метод педагогічної діагностики, за допомогою якого вибір поведінки, що презентує передумови або результати навчального процесу, повинен максимально відповідати принципам зіставлення, об'єктивності, надійності та

валідності вимірів [7].

Перші наукові праці з теорії тестів з'явилися на початку ХХ століття на стику психології, соціології, педагогіки та інших поведінкових наук. Аналіз наукових джерел виявив, що розробкою тестів займалися ряд вчених, таких як М. Майоров, Н. Павлюкова, Т. Присяжна, Т. Рюттер, І. Солуха, О. Чубарук, В. Шарко та ін. Проблему формування дослідницьких умінь майбутніх педагогів під час вивчення музичних, географічних та педагогічних дисциплін досліджують С. Балашова, О. Бульвінська, А. Карлацук, О. Конничева, О. Миргородська, Т. Мишківська, Н. Недодатко, О. Резіна, П. Скворцов, М. Фалько, Т. Шипілова, Н. Чумакова та ін.

З початку 90-х років ХХ століття тестування набуло значного поширення у практиці науки і освіти. Необхідною умовою правильної розробки тестів є дотримання певних вимог. Тести повинні бути: відносно короткотерміновими – не вимагати великих затрат часу; однозначними – не допускати вільного тлумачення тестового завдання; правильними – виключати можливість формулювання багатозначних відповідей; інформаційними – забезпечувати можливість зіставлення кількісної оцінки за виконання тесту з порядковою.

Основними характеристиками якості тесту є: релевантність – характеризує ступінь логічної відповідності змісту тесту і мети навчання; збалансованість – характеризує відношення кількості питань, які перевіряють кожний аспект результатів навчання, до ідеального для даного тесту; ефективність – ефективним вважається тест, який за одиницю часу дає значну кількість незалежних даних про знання і вміння того, хто навчається; об'єктивність – питання тесту вважають об'єктивним, якщо всі експерти оберуть одну і ту ж правильну відповідність із запропонованого їм набору; наявність диференціюючого характеру – здатність питань розрізняти студентів різного рівня підготовки [6].

У сучасній дидактиці існують різні підходи учених щодо групування тестів. Т. Рюттер залежно від оформлення поля відповіді розрізняє три види тестових завдань: відкриті – відповідь не задана ні тому, хто тестується, ні обробнику тесту; напівзакриті – відповідь відома тільки обробнику; закриті – відповідь задана і тому, хто тестується, і обробнику. О. Чубарук пропонує такі види тестових завдань: тестові завдання на ідентифікацію (ототожнення, порівняння, уподібнення); альтернативні тести; тести, що передбачають вибір відповіді на основі асоціації, на основі доповнення, на основі підстановки, на основі розширення; тести на встановлення зв'язку; тести на перестановку, на репрезентацію, на групування, на співставлення, на узагальнення, на оцінку інформації, на завершення в поєднанні з альтернативним вибором; тести на питання-відповіді, на виправлення, на трансформацію, на розміщення, на відновлення відповідностей; тести множинного вибору; тести, в яких назва поняття, частково її визначення та найхарактерніші ознаки представлені як завдання з множинним вибором [7].

В.Л. Ортинський щодо цілей навчання поділяє тести на чотири види: перевірки знань; виявлення вмінь виконати певні розумові дії на основі здобутих знань; виявлення вмінь самостійно здійснити критичний аналіз вивченого матеріалу; визначення вмінь студентів творчо використовувати здобуті знання під час розв'язання нестандартних завдань [4: 280].

Найбільш об'єктивним засобом оцінки рівня знань студентів з навчальних дисциплін, що вивчаються, в даний час вважають тести, які дозволяють неупереджено оцінити навчальні досягнення студентів. У практику факультету дошкільного виховання ПДПУ ім. К.Д. Ушинського входить використання тестів попереднього, поточного, рубіжного, підсумкового контролю для перевірки якості знань студентів. Ми вважаємо доцільним використовувати тестову перевірку знань, умінь та навичок майбутніх фахівців з дошкільної освіти під час вивчення педагогічних дисциплін, зокрема, курсу "Дошкільна педагогіка".

Попередній тестовий контроль проводиться в основному з діагностичною метою перед вивченням нового курсу на початку навчального року, семестру для ознайомлення із загальним рівнем підготовленості студентів з предмета і планування подальшої організації навчально-пізнавальної діяльності. На цьому етапі перевірки знань ми використовуємо вхідні тести.

Поточний тестовий контроль здійснюється викладачем регулярно у ході повсякденної навчальної діяльності (в основному, під час планових практичних занять) з метою оперативного отримання об'єктивних даних про рівень знань студентів з певної теми, успішність засвоєння ними матеріалу, якість навчальної роботи на занятті. У тестах поточного контролю переважають завдання, спрямовані на перевірку знань з окремої теми курсу, відповіді – здебільшого вибіркові. Поточний контроль скеровується на визначення проміжних результатів при вивченні "Дошкільної педагогіки".

Рубіжний контроль використовується на певному рубежі. Це може бути кінець семестру, модуля, або змістовного модуля. Метою рубіжного контролю є отримання об'єктивних результатів навчальних досягнень студентів за конкретно встановлений відрізок часу навчального процесу. Підсумковий контроль здійснюється наприкінці вивчення курсу

"Дошкільна педагогіка" з метою перевірки рівня засвоєння знань, навичок і вмінь студентами з даної дисципліни. Специфіка підсумкового контролю полягає в тому, що тест має бути широко стандартизованим; тестові завдання складаються на вибірковому матеріалі, що вивчався на певному курсі; тест включає тестові завдання інтегративного характеру.

Наприкінці другого курсу навчання, під час літньої екзаменаційної сесії студенти факультету дошкільного виховання проходять перевірку якості знань з "Дошкільної педагогіки" підсумкового тестового контролю у письмовому вигляді. Нами розроблені тестові завдання закритої форми множинного та альтернативного вибору. Завдання закритої форми з множинним вибором передбачають не більше п'яти можливих відповідей, з яких правильною є лише одна. Кожне тестове завдання складається з інструкції, матеріалу, який подається, та очікуваної відповіді. Відповіді студентів фіксуються на бланку для відповідей під час проведення письмового тестування. Після складання іспиту за даними результатів студентів оцінюють відповідно до шкали оцінювання ECTS, рекомендованої згідно із наказом МОН України № 48 від 23. 01. 2004 р.

Наведемо приклади тестових завдань та структуру іспиту, критерії оцінювання знань з "Дошкільної педагогіки" студентів денної форми навчання за спеціальністю "Дошкільне виховання. Дефектологія. Логопедія".

Структура іспиту з "Дошкільної педагогіки" для студентів денної форми навчання за спеціальністю "Дошкільне виховання. Дефектологія. Логопедія".

I. Загальні основи дошкільної педагогіки:

виберіть правильну відповідь (10 завдань). Максимальна оцінка – 20 балів.

II. Педагогічні основи організації і змісту ігрової діяльності дошкільників: знайдіть неправильну відповідь (10

завдань). Максимальна оцінка –20 балів.

III. Розвиток і виховання дітей раннього віку: виберіть з нижчеподаних варіантів: вірно + / невірно – відповідний (10 завдань). Максимальна оцінка – 20 балів.

IV. Основні напрямки педагогічного процесу у дошкільному навчальному закладі: заповніть пропуски в таблиці (схемі), (10 завдань).

Максимальна оцінка – 20 балів.

V. Взаємодія дошкільного навчального закладу, сім'ї та школи на сучасному етапі: виберіть з наведених нижче тверджень правильні (10 завдань).

Максимальна оцінка – 20 балів.

Критерії оцінювання знань з "Дошкільної педагогіки" студентів денної форми навчання за спеціальністю "Дошкільне виховання. Дефектологія. Логопедія" (за кожним розділом) :

20-18 балів – 10-9 правильних завдань

16-14 балів – 8-7 правильних завдань

12-10 балів – 6-5 правильних завдань

8-0 балів – від 4 і менше правильних завдань.

Зразок тесту з "Дошкільної педагогіки".

I. Загальні основи дошкільної педагогіки :

1. Що таке "Дошкільна педагогіка" ?

1. Наука, що вивчає факти і закономірності психічного розвитку дитини: розвиток її діяльності, розвиток психічних процесів і якостей та формування її особистості.

2. Наука, що вивчає вплив факторів зовнішнього середовища на розвиток і стан здоров'я дітей раннього і дошкільного віку.

3. Наука, що вивчає закономірності навчання і виховання людей різних вікових груп.

4. Наука, що вивчає закономірності виховання і навчання дітей від народження до вступу до школи.

II. Педагогічні основи організації і змісту ігрової діяльності дошкільників: 1.Які ігри не відносяться до групи "Творчих ігор" ?

1. Ігри дитини з іграшками та їх заміниками за створеним нею сюжетом.

2. Ігри, спрямовані на формування у дитини потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати їх новим джерелом, удосконалення пізнавальних умінь і навичок.

3. Образні ігри за певним задумом дітей, який розкривається через відповідні події і розігрування ролей.

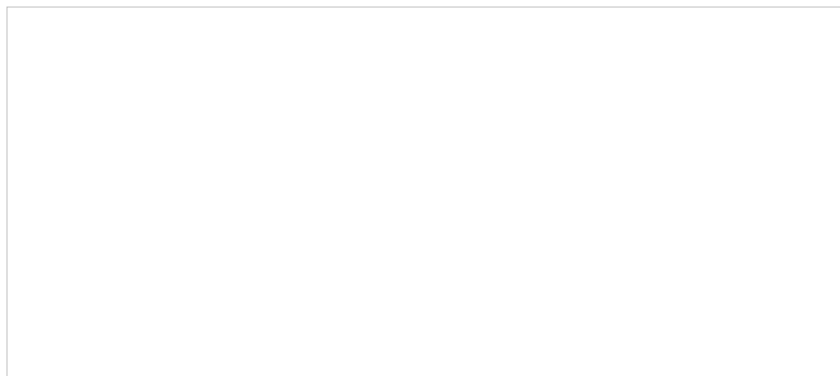
4. Ігри, в яких діти відображають навколишній предметний світ, самостійно зводячи споруди і обіграючи їх.

III. Розвиток і виховання дітей раннього віку :

1. Безпосереднє емоційне спілкування – провідний вид діяльності дітей першого року життя

1. Правильно + ; 2. Неправильно - .

IV. Основні напрямки педагогічного процесу у дошкільному навчальному закладі :

б)

а) 1.Засоби; 3. Методи

2. Форми; 4. Прийоми

б) 1. З формування елементарних математичних уявлень;

2. З фізичної культури;

3. З ознайомлення з довкіллям;

4. З розвитку мовленнєвого спілкування.

в). 1.Рухливі; 3.Театралізовані;

2.Режисерські; 4.Дидактичні.

V. Взаємодія дошкільного навчального закладу, сім'ї та школи на сучасному етапі :

1. Умовами правильного виховання дітей у сім'ї є:

1. Авторитет і особистий приклад батьків;

2. Педагогічний такт батьків;

3. Високий матеріальний достаток сім'ї;

4. Культура побуту в сім'ї.

Ми вважаємо, що тестовий контроль є ефективним засобом перевірки якості навчальних знань, дослідницьких умінь і навичок студентів факультету дошкільного виховання в процесі вивчення педагогічних дисциплін, зокрема,

профільюючого курсу з "Дошкільної педагогіки".

Перспективу нашого дослідження вбачаємо в удосконаленні існуючих та створенні нових, адаптованих тестових програм для перевірки якості навчальних досягнень студентів педагогічного університету.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жовта І. Українські вищі навчальні заклади впроваджують кредитно-модульну систему підготовки студентів / І. Жовта // Освіта України. – 2004. – №7. – С. 5-6.
2. Литвін О. Болонський процес і наші державні стандарти / О. Литвін // Вища освіта України. – 2004. – № 3. – С. 42 – 45.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Дошкільне виховання. – 2002. – № 7. – С. 4 – 9.
4. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи / В.Л. Ортинський. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 471 с.
5. Чельшкова М.Б. Теория и практика конструирования педагогических тестов / М. Б. Чельшкова. – М. : Логос, 2002. – 432 с.
6. Шарко В. Д., Давиденко Н.Н. Застосування тестів в модульній технології навчання / В. Д. Шарко, Н.Н. Давиденко // Педагогічні науки. Зб. наукових праць. – № 9. – Херсон: Айлант, 1999. – С. 233 – 237.
7. Шарко В., Присяжна Т. Комп'ютер як засіб тестової перевірки якості навчання. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : 05. 02.2008 : <http : // gisau. org . ua / conf / 3 / Sharko – 16. doc .>. – Загол. з екрану.

Подано до редакції 21.08.09.

РЕЗЮМЕ

У статті проаналізовані погляди вчених з проблеми тестової перевірки знань студентів. Наведена класифікація педагогічних тестів, охарактеризовані вимоги, що пред'являються до них. Обґрунтовується доцільність використання тестового контролю для перевірки якості знань студентів факультету дошкільного виховання в процесі вивчення курсу "Дошкільна педагогіка" в умовах кредитно-модульної системи навчання.

Ключові слова: професійна підготовка, якість знань, тестовий контроль, перевірка знань.

Е.А. Кудрявцева

ТЕСТИРОВАНИЕ КАК СРЕДСТВО ПРОВЕРКИ КАЧЕСТВА ЗНАНИЙ ПО ДОШКОЛЬНОЙ ПЕДАГОГИКЕ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

РЕЗЮМЕ

В статье проанализированы взгляды ученых по проблеме тестовой проверки знаний студентов. Приведена классификация педагогических тестов, охарактеризованы требования, которые предъявляются к ним. Обосновывается целесообразность использования тестового контроля для проверки качества знаний студентов факультета дошкольного воспитания в процессе изучения курса "Дошкольная педагогика" в условиях кредитно-модульной системы обучения.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, качество знаний, тестовый контроль, проверка знаний.

Е.А. Kudryavtseva

TESTING AS A MEANS OF CHECKING THE QUALITY OF KNOWLEDGE IN PRESCHOOL PEDAGOGICS OF STUDENTS OF PEDAGOGICAL UNIVERSITY

SUMMARY

The article analyzes some scientists' ideas about test examination of students' knowledge. It demonstrates classification of pedagogical tests; characterizes requirements to such tests; substantiates expediency of using test control for checking the quality of knowledge of students of preschool education faculty which is proved in terms of the course «Preschool Pedagogics» based on the credit modular system of education.

Keywords: professional training, quality of knowledge, test control, examination.
